

K 108790
A MODERN ÁLLAM VÁLTOZÁSAI
Történeti perspektívák és a jelenkori kihívásokra adott válaszok

Az első évre vonatkozó munkaterv (2013. 09.01.-2014.08. 31.)



A releváns szakirodalom összegyűjtése és feltárása, ennek alapján tanulmányok készítése és megjelentetése elsősorban a részletes kutatási terv *A* pontjában megjelölt fő irány alapkérdéseiben. Terveink szerint ez magába foglalná Sólyom Péter két cikkét illetve Szerletics Antal és Takács Péter egy-egy tanulmányát. A munka megkezdése többi főirány kérdéseiben is. Hazai országos tudományos konferencia szervezése az állam szuverenitása kérdéskörében mely a modern államot az autonómia és integráció fogalmi rendjében elemzi. A konferencia anyagának gyűjteményes tanulmány-kötetben való feldolgozása. Tanulmányok készítése a *D.* pontban megjelölt témákban (Rácz Lajos és Takács Péter). Bibliográfiai adatgyűjtés (Orosz Ágnes). Külföldi kutatóutakon és konferenciákon való részvétel. A technikai eszközök beszerzése a kutatók számára.

Szakmai részjelentés

A részletes kutatási terv *A-C* pontjaiban megjelölt fő irányok keretében mindenekelőtt **az állam szuverenitásának** problémáját tekintettük át. Kutatási hipotézisként ugyanis úgy tűnt, hogy e problémakör sűrített formában számos államelméleti kérdést tartalmaz és összegez. Ez a hipotézis beigazolódott. Először az elméletképzés **magyar hagyományait** elemeztük azon gondolkodó, nevezetesen Szabó József életműve kapcsán (ld. Takács Péter írását a publikációk között), aki a magyar államelmélet történetében a legtöbbet tudott a szuverenitásról.

Ezt követően **országos interdiszciplináris konferenciát** szerveztünk a témában, az MTA TK Jogtudományi Intézetével együttműködve. A tudományos jellegű konferencián – címe: **Az állam szuverenitása: eszmény és/vagy valóság** – az ország különböző kutatóintézeteiből és egyetemeiről 55 kutató vett részt önálló előadással, mintegy 20 kutató pedig – meghallgatva az előadásokat az előadásokat – a vitákban kifejtett hozzászólásokkal. Az előadásokra plenáris előadásokként s azokat szekciókba szervezve került sor, az utóbbi esetében viták kíséretében. A részt venni kívánók nagy számára tekintettel 5 szekciót alakítottunk ki. Az előadások anyagát természetesen absztrakt-füzetben is közzétettük a konferencia előtt.

A konferencia keretében előadóink voltak: Antal Attila egyetemi tanársegéd ELTE ÁJK, Ágh Attila D.Sc. egyetemi tanár, professor emeritus BCE TK, Balogh László Levente Ph.D., dr. habil. egyetemi adjunktus DE BTK, Balogh-Békési Nóra Ph.D. egyetemi adjunktus, egyetemi docens PPKE JÁK, NKE KTK, Bartha Ildikó Ph.D. egyetemi adjunktus DE ÁJK, Bayer József MTA rendes tagja kutatóprofesszor, egyetemi tanár MTA TK PTI, ZSFK, Bihari Mihály D.Sc. egyetemi tanár, professor emeritus ELTE ÁJK, SZE ÁJK, Blutman László Ph.D. dr. habil. egyetemi tanár SZTE ÁJK, Bod Péter Ákos C.Sc., dr. habil. egyetemi tanár BCE

KTK, Bódi Stefánia Ph.D. egyetemi docens NKE KTK, Boros Anita LL.M., Ph.D., egyetemi docens NKE KTK, Botos Kata D.Sc. egyetemi tanár, professor emerita SZTE GTK PPKE ÁJK, Chronowski Nóra Ph.D., dr. habil. egyetemi docens, tudományos munkatárs PTE ÁJK MTA TK JTI, Csink Lóránt Ph.D. egyetemi docens PPKE JÁK, Drinóczi Tímea Ph.D., dr. habil. egyetemi docens PTE ÁJK, Egresi Katalin Ph.D. egyetemi docens SZE ÁJK, Erdő Péter MTA rendes tagja egyetemi tanár MTA, PPKE, Fejes Zsuzsanna Ph.D. egyetemi docens SZTE ÁJK NKE KTK, Fekete Balázs Ph.D. egyetemi docens, tudományos munkatárs PPKE JÁK, MTA TK JTI, Frivaldszky János Ph.D., dr. habil. egyetemi docens PPKE JÁK, Gárdos-Orosz Fruzsina Ph.D. tudományos munkatárs MTA TK JTI, Halász Iván Ph.D., dr. habil. egyetemi tanár, tudományos főmunkatárs NKE KTK MTA TK JTI, Hárs András PhD hallgató SZTE ÁJK, Hoffmann Tamás Ph.D. egyetemi adjunktus, tudományos munkatárs BCE TK, MTA TK JTI, Karácsony Gergely egyetemi tanársegéd SZE ÁJK, Kisteleki Károly Ph.D. egyetemi docens ELTE AJK, NKE KTK, Knapp László egyetemi tanársegéd SZE ÁJK, Kovács Ágnes Ph.D. egyetemi adjunktus DE ÁJK, Könczöl Miklós Ph.D. egyetemi adjunktus PPKE JÁK, Lánkos Petra Ph.D. egyetemi adjunktus PPKE JÁK, Löffler Tibor Ph.D. egyetemi adjunktus SZTE ÁJK, Ludassy Mária D. Sc. egyetemi tanár ELTE BTK, Mike Károly Ph.D. egyetemi docens BCE KTK, Molnár Tamás Ph.D. egyetemi adjunktus BCE TK, Nagy Mariann Veronika PhD-hallgató SZTE ÁJK, Pap András László D.Sc. tudományos tanácsadó, egyetemi docens MTA TK JTI, ELTE BTK, Pelle Anita Ph.D. egyetemi docens SZTE GTK, Pokol Béla D.Sc. egyetemi tanár SZTE ÁJK, Pongrácz Alex PhD hallgató SZE ÁJK, Révész Béla Ph.D. egyetemi docens SZTE ÁJK, Smuk Péter Ph.D., dr. habil. egyetemi docens SZE ÁJK, Sólyom Péter Ph.D. egyetemi adjunktus DE ÁJK, Soós Edit Ph.D. egyetemi docens SZTE ÁJK, Szalai Ákos Ph.D. egyetemi docens, tudományos munkatárs PPKE JÁK, MTA TK JTI, Szigeti Péter D.Sc. egyetemi tanár, tudományos tanácsadó SZE ÁJK, MTA TK PTI, Szilágyi Péter C.Sc. dr. habil. egyetemi tanár ELTE ÁJK, T. Kovács Júlia PhD hallgató PPKE JÁK, Tattay Szilárd Ph.D. egyetemi adjunktus, tudományos munkatárs PPKE JÁK, MTA TK JTI, Téglási András Ph.D. egyetemi adjunktus NKE KTK, Tóth Judit Ph.D., dr. habil. egyetemi docens SZTE ÁJK, Tóth-Matolcsi László Ph.D. egyetemi adjunktus DE ÁJK, Várkonyi Zsolt NKE RTK, Vincze Attila LL.M., Ph.D. egyetemi docens ANNYE, Zódi Zsolt Ph.D. tudományos munkatárs MTA TK JTI, Zsugyó Virág PhD hallgató DE ÁJK.

A szuverenitás témája iránti nagy érdeklődés megmutatta: a modern államról még mindig e kategória keretei között, vagy legalábbis arra tekintettel lehet értelmes megállapításokat tenni. A „szuverenitás” fogalma immár 450-500 éve az *államelmélet központi kategóriája*. A konferencia ugyanakkor rámutatott arra is, hogy a fogalom jelentése komolyan megváltozott, s bár nem alakult ki egységes mai jelentés, az államelméleti diskurzusban a fogalmat mindenki új tartalommal alkalmazza.

A konferencia anyagai mintegy 15 előadó tanulmánya már megjelent digitálisan az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont folyóiratában, az *MTA Law Working Papers*-ben (címe <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>, ISSN száma: 2064-4515). Az előadások szerkesztett szövegét – a kutatási tervben is jelzett módon – terveztük önálló kötetben megjelentetni is; konferencia időpontjára (2014. március 21.) tekintettel az íráskor leadási határideje 2014. augusztus 20 volt; erre a határidőre mintegy 20 tanulmány érkezett be; a szerkesztési munkák most zajlanak.

A kutatási terv *A-C* pontjaiban estek a modern *magyar állam történeti előzményeit* tárgyaló tanulmányok is (Rácz Lajos); az egyik a szerződéses elmélet kezdeteként értelmezte Werbőczy művét, a másik az „udvari ember” és a „kormányzati bürokrata” személye kapcsán adott közigazgatás-történeti elemzést.

A kutatási terv *D* pontjában megjelölt téma – a hatalom és a jog *szimbolikus reprezentációja* – keretében egy írás jelent meg (lásd Takács Péter írását), de elkészült egy másik is (Rácz Lajos: A napóleoni háborúk hatása a magyar államszerkezet és államcímer alakulására; 1806–1848), ami megjelenésre vár.

A szuverenitás-konferencia kapcsán nyilvánvalóvá vált, hogy a probléma egyik leglényesebb aspektusa alkotmányjogi, s az *alkotmányozó hatalommal* áll összefüggésben (ezen a területen Sólyom Péter készített tanulmányt). Elkészült a *jogi paternalizmussal* foglalkozó mű kézírata is (Szerletics Antal munkája), amelynek kiadásra való előkészítése jelenleg zajlik (megjelentetése a kutatási terv szerint a kutatás második évében várható).

A részletes kutatási terv *E* pontjában megjelölt fő irány egyik felét („az újkori államfejlődéssel kapcsolatos dokumentumok gyűjtése és kiadása”) illetően pusztán előkészítő egyeztetések zajlottak, de a kiadandó dokumentum(ok) kiválasztása kérdésében még nincs eredmény. Ugyanezen fő irány második felét illetően („államelméleti bibliográfiák készítése”) kutatás jelentősen előrehaladt: összegyűjtöttük a modern állam elméletére vonatkozó szakirodalmat. Vagyis elkészült *Az államtan és az államelmélet szakirodalma 1500 – 2000* című bibliográfia (készítette: Takács Péter). Ez kb. 500 bibliográfiai tételből áll, kézirati formában mintegy 70 oldal; s tartalmazza a hazai szakirodalmi anyagot is, lényegében a XVII. századtól napjainkig. Hasonló bibliográfia ismereteink szerint Magyarországon nem létezik. Megítélésünk szerint – a megfelelő könyvtárszakmai utómunkálatok elvégzése és kisebb kiegészítések után (melyeket Orosz Ágnes fog végezni) – nyomtatott formában is megjelentethető lesz. Az ilyen megjelenésig digitálisan tervezzük közzétenni a kutatás második évében – részben azért, hogy a szakmai visszajelzéseket érvényesíteni tudjuk megjelenésre való előkészítése során.

A kutatás keretében egy külföldi kutatóútra került sor (Takács Péter részvételével). Ennek keretében a berlini Humboldt Egyetemen folytattunk szakmai konzultációt és végeztünk szakirodalmi gyűjtőmunkát. A kutatás keretében technikai eszközöket (laptopok és nyomtatók), valamint írószereket (papír, nyomtatófesték) szereztünk be a kutatók számára. Ezek részleteit a pénzügyi részjelentés tartalmazza. (Ezekhez kiegészítésként megjegyzem, hogy a pénzügyi keretek a projektnek a kutatásvezető egyetemváltása miatti „áthelyezése” okán, pontosabban az azzal kapcsolatban okozott „külső nehézségek” miatt csak 2014 tavaszán nyíltak meg, noha a szakmai munka folyamatos volt).

Takács Péter
a kutatás vezetője

A PROJEKT KERETÉBEN ÉS AHHOZ KÖTÖDVE KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓK

2013. szeptember 1. – 2014. szeptember 1.

Tanulmányok, folyóirat-cikkek, könyvrészletek

1. Balogh-Békesi Nóra: Szuverenitásföltés és alkotmány. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/57. pp. 1-13. (folyóirat cikk)
2. Bihari Mihály: A modern szuverenitás elméleti alapjai – Kísérlet egy funkionalista rendszerszemléletű szuverenitáselmélet alapjainak kidolgozására. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/51. pp. 1-15. (folyóirat cikk)
3. Blutman László: Milyen feltételekkel beszélhetünk értelmesen a szuverenitásról? Egy metaelmélet kiindulópontjai. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/17. pp. 1-15. (folyóirat cikk)
4. Bódi Stefánia: Szuverenitás és az állam lakossága: állampolgárok és külföldiek. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [ISSN 2064-4515] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] (1. évf.) 2014/45. pp. 1-23. (folyóirat cikk)
5. Boros Anita: Úton egy európai közigazgatási (eljárási) jog felé. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/58. pp. 1-42. (folyóirat cikk)
6. Drinóczi Tímea: A párbeszéd hatása az állami szuverenítésra. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/27. pp. 1-20. (folyóirat cikk)
7. Erdő Péter: Állam – Egyház - Szuverenitás. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/20. pp. 1-11. (folyóirat cikk)
8. Pokol Béla: Globális uralmi rend és állami szuverenitás. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/13. pp. 1-29. (folyóirat cikk)
9. Pongrácz Alex: A globalizált világ aktuális kérdései: államelhalás vagy államépítés? = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [ISSN 2064-4515] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] (1. évf.) 2014/18. pp. 1-19. (folyóirat cikk)
10. Rácz Lajos: Az udvari embertől a kormányzati bürokratáig. = *Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben. Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapja tiszteletére*. Szerk.: Lapsánszky A. - Patyi A. Budapest, Wolters Kluwer Complex Kiadó, 2014. 429-446. (az OTKA-támogatás a szerkesztők és a szerző közötti kommunikáció nehézsége és akadozása miatt nem került feltüntetésre) (könyv-fejezet)
11. Rácz Lajos: Werbőczy – a szerződéses elmélet kezdetei. = *A magyar jog fejlődésének fél évezrede. Werbőczy és a Hármaskönyv 500 esztendő múltán*. Szerk.: Máthé Gábor. Budapest, 2014. 315-347. (az OTKA-támogatás a szerkesztő döntése következtében nem lett feltüntetve) (konferencia-közlemény)
12. Smuk Péter: A szuverenitás jelképei és alkotmányos védelmük. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [http://jog.tk.mta.hu/mtalwp] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/37. pp. 1-8. (folyóirat cikk)



13. Sólyom Péter: Alkotmánymódosítás mint alkotmánysértés? A *Verfassungsdurchbrechung* problémája a német alkotmányos hagyományban. = Szente Zoltán – Orosz Frizsina (szerk.): *Alkotmányozás és alkotmányjogi változások* Európában és Magyarországon. Budapest, NKE KTK, 2014. 153-172. pp. 1-17. (könyv-fejezet)
14. Szalai Ákos: Miért korlátozzák az országok a szuverenitásukat? (Joggazdaságtani és közösségi döntések elméletén nyugvó magyarázatok). = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/54. pp. 1-16. (folyóirat cikk)
15. Szigeti Péter: A nemzetállami szuverenitás közjogi fogalmának védhetősége és ami azon túl van... = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/15. pp. 1-10. (folyóirat cikk)
16. Takács Péter: Egy jogász-festőművész élete és munkássága. Ruttkay György: Két világ, két úr – két élet? = *Miskolci Jogi Szemle*. [ISSN: 1788-0386] 2013/2. (8. évf.) 1-17. (folyóirat cikk)
17. Takács Péter: Szabó József „első” szuverenitás-elméletéről. Valamint arról, hogy a „második” miért lett olyan, amilyen. = *Jog – Állam – Politika*. [ISSN 2060-4580] 2013/4. (5. évf.) pp. 89-101. (folyóirat cikk)
18. Téglási András: Azért a nép az úr? A népszavazás aktuális alkotmányjogi kérdései az Alaptörvény elfogadása óta. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/19. pp. 1-32. (folyóirat cikk)
19. Vincze Attila: Odahull az eszme és a valóság közé az árnyék – az szuverenitás-átruházás az alkotmánybíróság esetjogában. = *MTA Law Working Papers*. [MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont] [<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>] [ISSN 2064-4515] (1. évf.) 2014/23. pp. 1-15. (folyóirat cikk)

(absztraktok)

1. Antal Attila: A környezetvédelem hatása az állami szuverenitásra: kihívásokkal terhelt kapcsolat. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 1. (absztrakt)
2. Ágh Attila: A tagállami szuverenitás a vágató globalizáció idején. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 1. (absztrakt)
3. Balogh László Levente: Az erőszakprivatizáció okai és következményei az állami szuverenitásra. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 2. (absztrakt)
4. Bartha Ildikó: Az állami szuverenitás határai az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest,

- MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 2. **(absztrakt)**
5. Bayer József: A szuverenitás változása a globalizáció korában. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 2-3. **(absztrakt)**
 6. Bod Péter Ákos: Létezik-e közgazdasági értelemben szuverenitás ma Európában? = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 4-5. **(absztrakt)**
 7. Botos Kata: Politikai szabadság –félszabadság. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 6. **(absztrakt)**
 8. Chronowski Nóra: Szuverenitás, alkotmányos identitás vs. globalizáció és integráció. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 7. **(absztrakt)**
 9. Csink Lóránt: Parlamenti szuverenitás mint népszuverenitás? = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 7. **(absztrakt)**
 10. Egresi Katalin: Nemzetállami szuverenitás és külpolitika a XX. század második felében. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 8. **(absztrakt)**
 11. Fejes Zsuzsanna: Szuverenitás és kormányzás az Európai Unióban [Az előadást és a tanulmányt megalapozó kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott.] = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 8-9. **(absztrakt)**
 12. Fekete Balázs: Tagállami szuverenitás? Az amerikai police power doktrína és relevanciája az EU jelenlegi alkotmányos fejlődésében. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 9-10. **(absztrakt)**
 13. Frivaldszky János: (Good) governance: az állami szuverenitás problematikájának érvénytelenítése – avagy mi a jó kormányzás és a helyes hatalomgyakorlás? = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790

- számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 10. **(absztrakt)**
14. G. Karácsony Gergely: A szuverén állam szabályozó szerepének megjelenése a felsőoktatásban. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 13. **(absztrakt)**
 15. Gárdos-Orosz Fruzsina: Az alkotmánymódosítás tartalmi korlátai – a nemzetközi jog és az uniós jog mint korlát. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 10. **(absztrakt)**
 16. Halász Iván: Az állam szuverenitása a nemzetközi közreműködéssel született alkotmányok tükrében. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 11-12. **(absztrakt)**
 17. Hárs András: Szuverenitás és nemzetközi jogi felelősségre vonás. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 12. **(absztrakt)**
 18. Hoffmann Tamás: A szuverenitás szivárványa: posztmodern nemzetközi jog – fragmentáció és hibridizáció között. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 12. **(absztrakt)**
 19. Kisteleki Károly: A modern állam történeti perspektívái és a szuverenitás. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 14. **(absztrakt)**
 20. Knapp László: Az Európai Unió jogalanyisága és a tagállami szuverenitások. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 14. **(absztrakt)**
 21. Kovács Ágnes: Önkorlátozásra kényszerülő bíróságok. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 9-14. **(absztrakt)**
 22. Könczöl Miklós: Az állam szuverenitása és a jövő nemzedékek. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 14-15. **(absztrakt)**
 23. Lános Petra: A tagállamok autonómiája a tagállamok számára fenntartott hatáskörök gyakorlása és a tisztán tagállami tényállások körében. = *Az állam szuverenitása: eszmény*

- és / vagy valóság. *Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. p. 15. **(absztrakt)**
24. Löffler Tibor: Delegitimációs háború és az állam „belső” szuverenitása a 2014-es választások tükrében. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. p. 15. **(absztrakt)**
25. Ludassy Mária: A szuverenitás fogalmának esztörténete: liberalizmus vs. demokrácia? = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. pp. 16-17. **(absztrakt)**
26. Mike Károly: Szuverenitás az Európai Unióban mint szerződési probléma. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. p. 17. **(absztrakt)**
27. Molnár Tamás: A szuverenitást érő kihívások hatása a nemzetközi jog és a belső jog viszonyára, különös tekintettel a belső jogok „nemzetköziesedésének” következményeire a hatalommegosztásra nézve. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. pp. 18-19. **(absztrakt)**
28. Nagy Mariann Veronika: A fejlesztő állam kihívásai az integrálódó nemzetközi rendszerben. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. p. 19. **(absztrakt)**
29. Pap András László: Gránit vagy szilikon? Hogyan hatnak az életviszonyok és a társadalom változásai a szuverenitás fogalmára és tartalmára? = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. p. 20. **(absztrakt)**
30. Pelle Anita: A piaci versenyt elősegítő erős állam koncepciója a freiburgi iskola eszme-rendszerében. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. p. 20. **(absztrakt)**
31. Révész Béla: Vizsgálóbizottsági küzdelmek a titkokért. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>] [pp. 1-29]. pp. 22-23. **(absztrakt)**
32. Sólyom Péter: Alkotmányozás alkotmányozó hatalom nélkül? = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-

- projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 23. **(absztrakt)**
33. Soós Edit: A duális autonómia hatása az állami szuverenitásra. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 23-24. **(absztrakt)**
34. Szilágyi Péter: A szuverenitás problémája az európai integráció és a kibontakozó globalizáció viszonyai közötti. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. pp. 25-26. **(absztrakt)**
35. T. Kovács Júlia: Az élelmiszer-önrendelkezés, mint az állami szuverenitás része. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 27. **(absztrakt)**
36. Tattay Szilárd: A szuverenitás-eszme kezdetei. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 26. **(absztrakt)**
37. Tóth Judit: A szuverenitást veszélyeztető biztonsági szolgálatok. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 27. **(absztrakt)**
38. Tóth-Matolcsi László: Hogyan hat a nemzeti identitás és annak változása az állam szuverenitására. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 28. **(absztrakt)**
39. Várkonyi Zsolt: Az Állami Számvevőszék ellenőrzési tevékenységének hasznosulása az átláthatóság, az elszámoltathatóság, a jó gazdálkodás és a jó kormányzás vonatkozásában. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 28. **(absztrakt)**
40. Zódi Zsolt: A szuverén austini és a jogalkotó hatalom somlói koncepciója: a szuverenitás jogpozitivistá felfogásának két útja. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 29. **(absztrakt)**
41. Zsugyó Virág: Korlátlan alkotmányozó? A nemzetközi kötelezettségek mint a pouvoir constituant korlátai. = *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia* (2014. márc. 21. Budapest). *Az előadások összefoglalói*. Budapest, MTA TK JTI – K 108790 számú OTKA-projekt Államtudományi Kutatócsoport, 2014. [*internetes elérhetősége: <http://dfk-otka.sze.hu/>*] [pp. 1-29]. p. 29. **(absztrakt)**

(egyéb)

1. *Az állam szuverenitása: eszmény és / vagy valóság. Országos interdiszciplináris konferencia.* [2014. március 21.] Az előadások összefoglalói. Összeállította: Takács Sára. Budapest, MTA TK JTI - K 108790 számú OTKA-projekt [sokszorosítás], 2014. pp. 1-29.